

Šolske sestre pa po svojih redovnih pravilih ne morejo nikakor nastopati javno, bodisi, kakor delavke na gospodarskem, bodisi na političnem poju. To je dejstvo, ki ga tudi največji prijatelji šolskih sester ne morejo utajiti.

Gmotne žrtve, ki jih slovenski narod polaga na oltar takih zavodov, služijo le v to, da se preživlja nekaj teh sester a fakičnega uspeha, fakične koristi pa slovenska mladina, slovenski narod nima.

Ta naša trditev se da dokazati na podlagi golih dat.

Naša zahteva do družbe sv. Cirila in Metoda je: „V družbene zavode **agilne posvetne moške učne osebe!**

Vemo, da nas bodo izkušali v gotovih časopisih prepričati, da tega ni mogoče storiti, ker v to ne zadostujejo društveni dohodki, zakaj posvetne učne osebe bodo pač zahtevale, da se jim preskrbi zagotovljeno bodočnost, to je, da se jim preskrbi primerno pokojnino in da se jih primerno plača.

Uvažujemo te pogoje!

Prihajamo pa obenem tudi s sledečim nasvetom, ki ga naj društvo blagovoli upoštevati: Avstrijski Slovani — to je Čehi, Hrvati in Slovenci — Poljakov sedaj še ne upoštevamo — imamo tri svoja šolska društva. Vodilni faktorji teh treh bratskih slovanskih šolskih društev naj stopijo v najkrajšem času v dogovor, bi li ne bilo mogoče ustanoviti skupen penzijski fond za družbino učno osobje. Nasvet bi gotovo dobil v kratkem realna tla.

Agilne posvetne učne osebe na družbinah zavodih bi se kaj lahko dale uporabiti pri raznih gospodarskih podjetjih, pri raznih društvih itd., kar bi gotovo slovenski stvari donášalo velikanske koristi; zakaj ravno slovensko učiteljstvo — to lahko trdimo s ponosom — vodi nad $\frac{4}{5}$ vseh javnih naprav v slovenskem narodu!

Učimo se le od naših nasprotnikov, bodisi Nemecev ali Lahov. Prvi nastavljajo na svojih učnih zavodih, tako na Schulvereinskich kakor tudi na sŭdmarkinich, najagilnejše, najboljše učne osebe, a drugim ne pride niti na misel, da bi na svojih „leginich“ šolah nastavljali šolske sestre.

Vzemimo si v zgled ljubljanske Nemece! Le-ti pošiljajo v vse svoje kulturne zavode svojega najspodobnejšega moža dr.

Fran Leskovar.

Vroče poletje je tu. Nam učiteljem okolo Celja pa je nastopila tožna jesen. List za listom pada.

Turobne elegije vejejo prek novih grobov . . .

Zopet nekrolog! In ko pero poklada težke, žalostne besede na papir, gledam pred seboj érke: „Danes tebi, jutri meni!“ — Strah pa nas ni, če nas smrt po trudapolnem delu reši bede in skrbi ter nas položi v prezgodnji grob, ako ni strah onih, ki nam režejo tako tanek kruh, da nam pospešujejo pot tja pod grudo.

Dne 11. julija smo položili v Novicarkvi pri Celju svojega milega Frana v smrtno spanje.

Ko je čul o smrti tovariša Krojeja, je dejal: „Sedaj pa imam strah, sedaj pa bo kmalu na mene prišlo!“

In res je šel on prvi za njim.

Iz srede dela ga je povedla smrt v boljši svet. Bil je do zadnjega v šoli. Dan pred smrtjo, t. j. 8. julija, je še poučeval, hotel je drugi dan pri šol. maši orglati. Ko je predsmrtni dan še pel z učenci, jih je tako žalostno pogledoval, da so se ti solzili, tako se jim je smilil. Zadnje dni je že komaj hodil. Vsi so mu

Binderja, nikdar pa še nismo čuli, da bi ljubljanske učne zavode izročali — šolskim sestram.

Zakaj? — Ne vprašajmo zakaj!

Prav vzradostil nas je odločen korak, ki ga je storila naša akademična mladina, združena v manjšinskem odseku akad. društva Adrije v Pragi, ker je izdala 4. številko svojega glasila „Omladine“ kot Ciril in Metodovo številko“ pod naslovom: „Slovenska šolska družba.“

Želeli bi, da ta številka „Omladine“ poletiv tisočih in tisočih izvodih med slovenski narod in da bi vsak član družbe sv. Cirila in Metoda prebiral dannadan to številko, potem bi — o tem smo prepričani — družba sv. Cirila in Metoda postala to, kar bi že davno morala postati: **rešilka in mati naši zapuščeni obmejni slovenski mladini!**

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1907 K 83.518.54

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Koroške šolske razmere.

V eni zadnjih številk smo že nakratko navedli nekaj dat iz poročila, ki ga je izdal deželni šolski svet v Celoveu o stanju šolstva na Koroškem.

Poročilo pravi, da ima Koroška 872 ljudskih in 10 meščanskih šol. Po dve meščanski šoli sta v Celoveu, Špitaliču, Velikoveu in Volšpergu, po ena pa v Št. Vidu in Trgu. Od 372 ljudskih šol jih je 285 z nemškim, 3 s slovenskim učnim jezikom, 84 pa je utrakvističnih. Meščanske šole so seveda vse nemške.

Privatnih šol s pravico javnosti je 12, brez pravice javnosti 3. Lansko leto je bilo na Koroškem 61.057 otrok, ki bi

odgovarjali iti v šolo, a on je ni mogel pustiti. Rekel je, da se bo že v počitnicah odpočil in popolnoma pozdravil.

Govoril je do zadnjega trenutka s svojo soprogo. Vprašal jo je, kako je vreme. (Zadnji čas je vedno tožil, da je tako slabo vreme.) To je bilo zjutraj pred peto uro. Soproga je šla za trenutek ven, in tedaj se mu je dvignila kri. Prihiti nazaj. Ko ga zapazi v krvi, pokliče druge. A on je zdihnil le parkrat in potem zaspal. Vse je bilo v kaki četrt uri, kakor si je že prej vedno želel, samo hitro prestati smrtne trenutke.

Bolehal je že deset let. Zadnja bolezen je trpela od septembra 1906. Od majnika sem pa je hiral vidno in hitro.

Trpel je v svoji bolezni jako voljno. Le tedaj je zdihoval, kadar je sedel sam, ni ga bilo strah zase, ampak bal se je za svojece, ki jih bo ostavil.

Pokojnik je bil rojen dne 3. novembra 1860. Oče je bil tesar, posestnik in gostilničar, ki je učakal visoko starost 82 let. Mati še živi in je sedaj stara 75 let; živita še tudi brat in sestra.

Ljudsko šolo je obiskoval v Majšpergu, potem eno leto realko v Mariboru, odkoder je vstopil v učiteljske ravnotam, katero je dovršil leta 1881. Prvo službo je nastopil v Slatini

morali obiskovati šole, in sicer 30.636 dečkov in 30.421 deklic. Od teh je obiskovalo meščanske šole 532 dečkov in 732 deklic, ljudske šole 28.101 deček in 27.319 deklic. — Privatne šole je obiskovalo 1679 otrok. Doma se je učilo 60 otrok. Zaradi šolskih zamud je bilo 2044 denarnih glob, v 923 slučajih pa se je kaznovalo z zaporom. Vendar se kazni niso izvršile v 610 slučajih. Na javnih ljudskih šolah je delovalo 670 moških in 259 ženskih učnih oseb, na privatnih šolah 12 moških in 55 ženskih. Moško učiteljske je obiskovalo 246 gojencev, žensko 109 gojenk. Žensko učiteljske uršulink v Celovcu je imelo 110 gojenk.

Nadalje pravi poročilo, da se razširjenje šol ne vjema z rastočim številom za šole godnih otrok. Šolske oblasti se potezajo za razširjanje šolskih poslopij in za novo zidanje, a ljudstvo se upira velikim vsotam, ki jih mora plačevati. V mnogih slučajih se ne more plačevati niti amortizacije brezobrestnih posojil.

Poročilo pravi končno, da primanjkuje učnih oseb na utrakvističnih šolah. Celo rojeni Slovenci zataje svojo narodnost in si pridobivajo usposobljenje samo za nemški jezik, da ne bi bili nastavljeni na utrakvističnih šolah.

Tako govori suho uradno poročilo. Zdi se nam potrebno, da si z „Domovino“ vred kritičsko ogledamo ta uradni glas o koroškem ljudskem šolstvu. Poudarjamo ob tej priliki, da se slovensko časopisje vse premalo briga za koroške šolske razmere.

Žalostno, nad vse žalostno je poskrbljeno za koroške Slovence. Ti imajo samo tri slovenske ljudske šole od katerih eno vzdržuje Ciril-Methodova družba. To je žalostno dejstvo, ki govori glasneje, kakor še tako natančno opisovanje koroških razmer. Nemci se trudijo na vse načine, da preprečijo vsako ustanovitev slovenskih ljudskih šol. V Št. Jakobu v Rožu, ki je popolnoma slovenska vas, so morali Slovenci sami ustanoviti svojo šolo. — Na Koroškem pa je še več krajev, ki so se brezuspešno borili za slovensko šolo. Tega je kriva predvsem vlada, pa krivo je tudi slovensko koroško ljudstvo, ki ni poučeno o namenu ljudske šole, ki naj bi po načelih zdrave pedagogike služila izobrazbi in ne učenju tujega jezika.

Na Koroškem je 84 utrakvističnih šol. Te šole so pravi unikum na svetu. V prvem razredu je v rabi znani Prešernov abecednik, ki nasprotuje povsem načelom zdrave pedagogike in je najslabša slovenska učna knjiga za ljudske šole. Človeku, ki

dobi to knjigo v roke, prihaja slabo, tako leži to skrupcealo pod vsako kritiko.

Na utrakvističnih šolah prakticirajo tako, da do sredi leta premeljejo slovensko abecedo — nato pa takoj začno s poukom nemščine. V drugem in nadaljnjih razredih pa so odmerjene za slovenščino tri ure na teden, ki so pomaknjene navadno na konec pouka, tako da trpi pouk že zaradi tega. Že vnaprej je jasno, da je tu vsak uspeh nemogoč. Toda to še ni dovolj. Zgodilo se je, da so otroci slovenskih staršev izostajali od slovenskega pouka z učiteljevim dovoljenjem, ker so jih doma starši po šoli rabili. Poučevali so samo tiste otroke, ki so se javili za tri slovenske ure.

Ljudstvo plačuje denar, ki ga zahteva razširjanje in zidanje šol. Pa pride „Schulverein“ in pravi: „Mi damo toliko in toliko tisoč kron za novo šolo, samo to nam obljubite, da glasujete za nemški pouk.“ — Kronce pridejo in z njimi nemška šola, zakaj „slovensko se vaši otroci itak naučijo doma, nemško pa potrebujejo po svetu“. In tako so nastale popolnoma nemške šole v slovenskem delu Koroške. Kdaj začne naša Ciril-Methodova družba pametnejšo politiko? Koroški Slovenci potrebujejo slovenskih deželni šol. Pri Ciril-Methodovih šolah plačujejo dvakratni davek.

Število popolnoma nemških šol v slovenskem delu Koroške je veliko. Razen nekaj besed v prvem razredu — če učitelj razume slovensko — in razen krščanskega nauka otroci ne slišijo v šoli materine besede. Tudi krščanski nauk hočejo ponemčiti. Da ga poučujejo še slovensko, se je zahvaliti odločnemu nastopu narodnih katehetov. So pa tudi taki duhovniki, ki v višjih razredih poučujejo krščanski nauk samo nemško ali pa slovenske otroke sploh zanemarjajo in jih ne izprašujejo. Malo je takih, a so. Tem kratkovidnejšem, ki delajo to edino iz tega namena, da se ne bi preveč zamerili treba posvetiti posebna poglavja v zgodovini slovenskega šolstva na Koroškem. Zanimivo je vprašanje, kako stališče zavzema škofijstvo v tem oziru. Dogaja se, da krajni in okrajni šolski sveti pošiljajo peticije na deželni šolski svet, naj se poučuje krščanski nauk nemški. Deželni šolski svet pošlje akt škofijstvu „zur Äußerung“. To odloči, da nima deželni šolski svet pri krščanskem nauku ničesar ukazovati, ker ima samo cerkev pravico določiti, kako se naj poučuje krščanski nauk.

(Sv. Križ), kjer je bil do l. 1887., potem je bil v Št. Lovrencu v Slov. goricah do jeseni 1888. Tu je našel družico svojega življenja in se je tam poročil dne 2. svečna 1888. V tem letu je dobil službo šol. vodje v Špitaliču, konjiški okraj, kjer je ostal do leta 1891. Od tu pa je prišel za nadučitelja k Novicerkvi pri Celju, kjer je deloval do prerane smrti dne 9. julija t. l.

Ne bom panegiriško proslavljal njegovega delovanja, saj moža je odevala sama ljubezniva skromnost. Ves čas je bil zvest sin svojega naroda ter mu je zato tudi posvetil vse svoje moči v javni vzgoji, celo četrtoletje ljudskemu blagru!

Bil je pravi ljudski učitelj. Njegova ljubezniva otroška nrav ga je ravno usposobljala za vzgojo mladine, ki jo je goreče ljubil. Zato so ga otroci tudi radi imeli in učenci njegovega razreda še vedno žalujejo za njim.

Kot tovariš je bil jako ljubezniv in odkritosrčen. Nič ga ni bolj veselilo kakor obisk tovarišev, ki jih je vedno gostoljubno sprejemal. Bil pa je tudi pri ljudstvu jako priljubljen in v čišlih, ker je imel usmiljeno srce do obožcev in vsakemu rad pomagal, komur je le mogel. Rad je podpiral učiteljske liste in se tudi mnogokrat spominjal učit. konvikta.

Pokojnik ostavlja v neizmerni bolesti soprogo in dvoje otrok. Eno veselje bil bil srčno rad doživel, da bi videl svojo hčerko Kristino kot učiteljico, ki stopi s prihodnjim šolskim letom v IV. tečaj učiteljskega v Ljubljani. Ta sreča bi mu bila gotovo vsaj za nekaj časa podaljšala življenje. Mirko je komaj enajstleten in letos gre v gimnazijo. Ta bi sedaj največ potreboval očetove pomoči.

K zadnjemu počitku so ga razen nebrojnega števila soobčanov in prijateljev spremili tovariši in tovarišice iz Celja, Dobrne, Vojnika, Vitanja, Ljubečne, Šmartin v R. d. Orešnjic, Konjic, Žalea, Frankolovega in od drugod. Pogrebne obrede je opravil domači dekan in kanonik dr. L. Gregorec, asistiral pa so mu domači kaplan in dobrniški župnik s svojim kaplanom. Na pogreb pa so prišli tudi duhovniki iz Vojnika in Žalea. Nagrobni govor pa mu je govoril nekdo izmed sosednih nadučiteljev. Tovariši peveci so mu zapeli dve žalostinki.

Dragi Fran! Po trudapolnem delu in mučni bolezni se odpočij v hladni gomili kot delavec, ki je bil vreden plačila. Domača zemlja ti bode gotovo lahka v počitku. In tega sladkega snu ti nečemo kratiti z brezmejnimi togovanjem. Ostanesh nam vedno v blagem spominu!

I. Š t . u k e l j .